

Posudek školitele

Mária Medvedcová, Život na slovenskej dedině v 19. storočí. FF UK, bakalářská práce, 2011, 80 s.

Bakalářská práce kolegyně Medvedcové se soustředila na každodenní život slovenské vesnice v 19. století, tj. v době, kdy zde existovala ještě řada tradičních zvyklostí, jež byly vázány na agrární prostředí, jeho stereotypy, slavnosti a pověry. Do jejího středu se tak posouvají takové pojmy jako rodina, generace, koloběh života, zvyky a zvyklosti, cyklická kultura a relativně ustálené společenské vztahy. K tomu dodejme, že autorka se v tomto ohledu bezpečně orientuje v etnografických pracích, jež jsou na Slovensku na velmi dobré úrovni. Tento aspekt svého bádání ústrojně doplnila konkrétními historickými souvislostmi, z nichž nepovažuji za důležitý jen její nástin různých typů modernizačních procesů, nýbrž i konkrétní informace o typu pozemkové držby, jež se na slovenské vesnici projevovala v 19. století. Zejména ona totiž dlouhodobě ovlivňovala nejen vskutku asymetrické uspořádání vlastnických vztahů, nýbrž i venkovskou kulturu (viz zvl. s. 18 ann. a 28).

Tradiční venkovská kultura byla v daném kontextu zjevně stabilizačním prvkem vzhledem k tomu, že v sobě stále obsahovala řadu po generace se opakujících rituálů, jež člena venkovské komunity provázely v rámci životního koloběhu od narození, přes dětství, mládí a manželství až do hrobu. Jejich dalším určujícím faktorem byla cykličnost zemědělského roku. K historickému výkladu tohoto světa, jen velmi pozvolně se vymaňujícího z tzv. „malých struktur“, vhodně přispěla též okolnost, že autorka jako pramen svého bádání využila též krásnou literaturu, jež má pro historika kulturně orientovaných sociálních dějin svou přitažlivost díky tomu, že se jí nezřídka daří konstruovat vztahy mezi individuálními osudy jedinečných aktérů a typičností (resp. i netypičností) situací, v nichž se nacházejí. Z autorčina textu je přitom patrné, že

si tento nejen obsahový, nýbrž i konceptuální potenciál krásné literatury v průběhu jeho psaní uvědomila lépe, než na jeho začátku.

Z modernizačních faktorů pak do sledovaného tradičního světa slovenské vesnice v 19. století nevstupovaly kapitalistická industrializace, moderní komunikace a lékařská péče v té míře, jak se to dalo ve stejné době v českých zemích. Ani míra gramotnosti venkovského obyvatelstva zde nebyla na takové úrovni, což intenzitu modernizace spolu s nevybíravými snahami o odnárodňování provázenými sociálním útlakem rovněž problematizovalo. Na druhé straně jí dávalo zcela specifický charakter, jenž mohl být v této bakalářské práci více zdůrazněn. Celkově je tedy zřejmé, že statické črty společenského života na slovenské vesnici v 19. století zjevně převládaly nad dynamickými. V tomto kontextu se však autorce podařilo zaznamenat, že modernizačním prvkem zde mohlo být např. zavedení všeobecné tříleté vojenské služby branným zákonem z r. 1868, jež logicky posunulo věk, kdy muži mohli vstupovat do manželství, a tak změnilo i dosavadní rodinné zvyklosti (s. 52).

Takto vytvořený obraz slovenského venkova v 19. století chce Mária Medvedcová rozpracovat výraznějším přihlédnutím k různým typům konfliktů (např. rodinných, genderových, konfesijních, regionálních, národnostních, sociálních, na pracovním trhu atp.), jimiž se chce zabývat ve své diplomové práci (s. 75). Její bakalářská práce je po mém soudu kvalitním historickým textem, proto ji rád doporučuji k úspěšné obhajobě.

Praha, 7. 6. 2011